

РОЗВИТОК МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

УДК 334.012.6

Шевчук Ю. С., студентка 2 курсу
Факультету економіки і права
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Малий та середній бізнес є запорукою ефективного функціонування та розвитку економіки будь-якої держави. В Україні нараховується велика кількість підприємств, але на сьогоднішній день це не є фактором, що гарантує стабільну економіку. Для того, щоб розширити частку середнього класу в Україні, слід акцентувати увагу на стимулюванні та покращенні умов розвитку вже існуючих компаній, а також формувати умови для створення нових. За європейськими показниками, саме невеликі підприємства складають базис міцної та сучасної економіки країни.

Проблеми розвитку підприємницького сектору в цілому та зокрема суб'єктів малого та середнього підприємництва останні роки є об'єктом ретельної уваги багатьох дослідників, як в Україні, так і за її межами. Вагомий внесок у розвиток малого підприємництва зробили А. Бутенко, З. Варналій, В. Герасимчук, С. Дрига, А. Кредісов, А. Садєков, Т. Уманець та інші. Однак, багато питань, пов'язаних з державним регулюванням сфери малого та середнього підприємництва залишаються недостатньо розкритими. Тому метою даної роботи є узагальнення стану малого та середнього бізнесу в Україні та визначення пріоритетів його подальшого розвитку.

Малі та середні підприємства – є найбільш масовою формою ділової активності та забезпечують соціально-економічну стабільність розвитку [1]. Розглядаючи малий та середній бізнес як стабільну основу для розвитку економічної системи України, можна виділити їх наступні особливості.

Перш за все, невеликі компанії – це головний платник податків країни. Наприклад, в докризовому 2013 року представники великого і малого бізнесу спільними зусиллями заплатили в державну казну

близько 260 млрд грн [2]. А з урахуванням того, що 235 млрд грн – це внесок якраз малих і середніх підприємств, то важко переоцінити їх роль у стабільному розвитку економіки країни. Незважаючи на те, що сьогодні ця пропорція трохи змістилася в бік великого бізнесу, малі підприємства все одно продовжують бути основним платником податків країни.

Варте уваги й те, що малий і середній бізнес займають лідируючі позиції за кількістю створених робочих місць. Дані Державної служби статистики України свідчать про те, що в останні роки на невеликих компанії працює від 75% до 78% працевлаштованих українців [3]. Тобто малий і середній бізнес не тільки забезпечує одну з найвагоміших часток надходжень до бюджету, а ще і створює робочі місця, що особливо важливо в кризовий період.

Також невеликі компанії більш рентабельні, ніж великі підприємства. За останні п'ять років малі та середні компанії весь час лідирують за обсягом реалізації продукції. При цьому відставання «гігантів» вимірюється як мінімум кількома десятками мільярдів євро [3].

Кількість суб'єктів підприємницької діяльності в Україні можна порівняти з показниками європейських країн. Наприклад, на 1000 людей в Україні припадає 40 суб'єктів підприємницької діяльності. В Угорщині цей показник становить 53 суб'єкта, а у Франції – 44 суб'єкта [4].

У зв'язку з тим, що система державного регулювання та підтримки малого та середнього підприємництва в Україні не досконала та враховуючи важливість цих підприємницьких структур для економіки країни, можна виділити основні пріоритетні напрями для змін, реалізація яких сприятиме покращенню функціонування малих та середніх підприємств. По-перше, невеликі компанії – найвразливіша ланка експорту. Структура співвідношення малого, середнього і великого бізнесу в Україні відрізняється від аналогічної структури в ЄС. Щоб невеликі компанії зайняли позицію в побудові торгівлі з ЄС, необхідно провести велику кількість реформ. Зокрема, надати безкоштовні сервіси за допомогою недержавних установ і державну підтримку (в тому числі фінансову).

По-друге, малим підприємствам доводиться багато витратити через тяжкий процес роботи з документацією. Оскільки збільшення кількості компаній не принесе належного ефекту, необхідно зробити все для розвитку існуючих. Політика держави повинна базуватися на створенні оптимальних умов для ведення бізнесу та стимулювання підприємницької діяльності. Головна проблема малого і середнього бізнесу в Україні – демотивуючий бізнес-клімат. Щоб його поліпшити, необхідно застосувати політику дерегуляції, інформація про яку, зараз стає все актуальнішою. Так можна позбутися бюрократії в бізнес-середовищі і спростити державне управління.

Дерегуляція зробить робочий процес малих підприємств легшим, а це важливо, адже малі підприємства зараз мають труднощі через вартість дотримання податкових правил і норм. Дерегуляція приносить інвестиції в українську економіку. За дерегуляцію бізнесу відповідає Міністерство економічного розвитку і торгівлі (МЕРТ). У 2015 році МЕРТ скасувало 41 % дозвільних документів, зняло понад 100 регуляторних бар'єрів і скоротило термін реєстрації бізнесу до двох днів. Також Міністерство відмінило близько 13 тис. радянських держстандартів. Це дозволило Україні піднятися в рейтингу DoingBusiness з 87 місця на 83. Просування навіть на один щабель в даному рейтингу дозволяє розраховувати на інвестиції, вартістю в мільйони доларів.

Отже, спираючись на те, що малі підприємства швидко реагують на всі зміни у бізнес-середовищі, вони перші страждають від надмірного обтяження бюрократією, але й перші, хто буде нагородженим добробутом та процвітатиме від полегшення процесу роботи з документацією. Малі підприємства значно сприяють соціальному і регіональному розвитку через те, що вони являються прикладом ініціативності та дієвості [5, с. 77]. Оскільки, протягом останніх 15 років погіршується динаміка реєстрації нових компаній і з кожним роком невеликі бізнес-проекти виникають все рідше і рідше (у порівнянні з 2000 роком у 2014 році темпи реєстрації нових фізичних осіб знизилися майже в чотири рази, а юридичних – більш ніж в два рази, після подій в Україні 2014-2015 років, ситуація стала гіршою). Та одночасно все менше

невеликих компаній припиняють існування, наприклад у 2014 році припинило існування найменша за останні 10 років кількість юридичних осіб. То це говорить про те, що в Україні утворилося максимальна кількість суб'єктів підприємницької діяльності. Подальше збільшення їх числа йде в розріз з законами економіки. Можна зробити висновок, що державна політика має бути спрямована на підтримку та стимулювання тих підприємств, які вже функціонують, а не підтримку створення нових компаній. Напрямом подальших досліджень стане аналіз процесу дерегуляції на розвиток малого та середнього бізнесу в Україні.

Література

1. Ольвінська Ю. О. Особливості державного регулювання малого підприємництва у країнах світу / Ю. О. Ольвінська. // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2015. – № 2. – С. 12–17.
2. Мельниченко А. И. 10 фактов о малом и среднем бизнесе в Украине / А. И. Мельниченко. – 2016. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://hyser.com.ua/business_and_finance/10-faktov-o-malom-i-srednem-biznese-v-ukraine-59204.
3. Загальний табель (перелік) форм державних статистичних спостережень на 2016 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/table/table_2016/zmist_2016.htm.
4. Георгіаді Н. Г. Сучасний стан підприємницької активності в Україні / Н. Г. Георгіаді // Ефективна економіка. – 2016. – №3. – С. 26-33.
5. Уманець Т. В. Методи і моделі оцінювання розвитку малого бізнесу: мезо- і мікрорівень: Монографія / Т. В. Уманець, Ю. О. Ольвінська, О. В. Лучакова – Донецьк: «ВІК», 2010. – 250 с.

Науковий керівник,
к.е.н., викладач

О. В. Іваненко

Опубліковано в авторській редакції